

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΠΑΙΔΙΑΤΡΙΚΗΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ

- ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΕΝΩΣΗ ΑΓΩΝΑ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΝΕΑΝΙΚΟΥ ΔΙΑΒΗΤΗ
- ΕΘΝΙΚΟΝ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ ΑΘΗΝΩΝ, ΤΜΗΜΑ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ
- ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΠΑΙΔΙΑΤΡΙΚΩΝ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΩΝ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ

Αθήνα 20/07/18

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΝΟΣΗΛΕΥΤΩΝ ΣΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΣΑΚΧΑΡΩΔΗ ΔΙΑΒΗΤΗ ΤΥΠΟΥ 1

Εισαγωγή

Ο σχολικός νοσηλευτής προάγει την υγεία και την ασφάλεια των μαθητών στο σχολείο, παρεμβαίνει στα πραγματικά και δυνητικά προβλήματα υγείας, παρέχει υπηρεσίες φροντίδας σε οξεία και χρόνια προβλήματα υγείας κατά περίπτωση. Προάγει την συνεργασία με τους γονείς παιδιών με χρόνια νοσήματα προκειμένου να κατανοήσουν την αναγκαιότητα υποστήριξης του παιδιού τους για απόκτηση αυτονομίας, αυτό-φροντίδας και κοινωνικοποίησης στο σχολικό περιβάλλον.

Πιο συγκεκριμένα, όσον αφορά τους μαθητές με χρόνια νοσήματα, η αποτελεσματική διαχείριση του παιδιού με Σακχαρώδη Διαβήτη Τύπου 1 (ΣΔΤ1) στο χώρο του σχολείου συμβάλλει στην πρόληψη τόσο των άμεσων (υπογλυκαιμία/υπεργλυκαιμία) όσο και των απώτερων επιπλοκών (καρδιαγγειακά νοσήματα, νευροπάθεια κτλ), στην βελτίωση της ποιότητας ζωής και στην προαγωγή της ακαδημαϊκής επιτυχίας των μαθητών.

Για την εφαρμογή τεκμηριωμένων και δομημένων παρεμβάσεων στο σχολικό περιβάλλον απαιτείται η εκπαίδευση των σχολικών νοσηλευτών στη διαχείριση της νόσου.

Οι παρεμβάσεις του σχολικού νοσηλευτή στη διαχείριση των παιδιών με ΣΔΤ1 είναι η :

- Εφαρμογή και παρακολούθηση του γραπτού σχεδίου φροντίδας που παρέχεται στον μαθητή από τη διεπιστημονική ομάδα και την οικογένεια
- Εφαρμογή της ινσουλινοθεραπείας
- Διασφάλιση της ισορροπημένης διατροφής του παιδιού και τον υπολογισμό των υδατανθράκων-μονάδων ινσουλίνης
- Εφαρμογή – εκτέλεση της μέτρησης του σακχάρου αίματος όταν απαιτείται
- Καταγραφή και αξιολόγηση των επιπέδων σακχάρου στο αίμα
- Πρόληψη / διαχείριση επεισοδίων υπογλυκαιμίας/υπεργλυκαιμίας
- Παρακολούθηση της φυσικής δραστηριότητας του παιδιού
- Διαχείριση καταστάσεων ασθένειας (εμπύρετου, διαρροιών, εμέτων κτλ)
- Παροχή πρώτων βοηθειών σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης (ατυχήματος, υπογλυκαιμίας με απώλεια αισθήσεων)

- Ανάπτυξη επικοινωνίας με την οικογένεια και τη διεπιστημονική ομάδα για την βέλτιστη ρύθμιση της νόσου
- Επίβλεψη στην εφαρμογή του σχεδίου φροντίδας σε περίπτωση που ο μαθητής έχει αναπτύξει δεξιότητες αυτό-ρύθμισης
- Συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς, τους υπευθύνους αγωγής υγείας και τους γονείς για θέματα που αφορούν την υγεία του μαθητή και την φυσιολογική ανάπτυξή του.
- Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της σχολική κοινότητα (εκπαιδευτικοί, μαθητές, γονείς) με σκοπό την διατήρηση φιλικού προς το μαθητή με ΣΔΤ1 περιβάλλοντος (πρόληψη /διαχείριση συμβάντων εκφοβισμού)

Σύμφωνα με τα Ελληνικά δεδομένα και εν αντιθέσει με τα διεθνή, οι νοσηλευτές οι οποίοι στελεχώνουν τις σχολικές μονάδες δεν έχουν εξειδικευμένη εκπαίδευση στη διαχείριση του σακχαρώδους διαβήτη, με αποτέλεσμα να δημιουργείται σύγχυση στην εφαρμογή της θεραπείας, στη ρύθμιση της νόσου και να προκαλείται άγχος από την πλευρά των μαθητών, της οικογένειας αλλά και των ίδιων των σχολικών νοσηλευτών. Τα περιθώρια βελτίωσης μέσα από την εξειδίκευση είναι σημαντικά και τα οφέλη για τα παιδιά, τις οικογένειές τους και το κοινωνικό σύνολο προφανή.

Οι στόχοι της οργάνωσης του προτεινόμενου προγράμματος από το Τμήμα Νοσηλευτικής σε συνεργασία με την Πανελλήνια Ένωση Αγώνα κατά του Νεανικού Διαβήτη είναι :

Κύριοι στόχοι:

1. Η παροχή εξειδικευμένων γνώσεων και δεξιοτήτων των σχολικών νοσηλευτών στη φροντίδα παιδιών με σακχαρώδη διαβήτη τύπου 1.

Απώτεροι στόχοι:

1. Οι σχολικοί νοσηλευτές να έχουν τη δυνατότητα να παρέχουν, υπηρεσίες ενημέρωσης και διαχείρισης του σακχαρώδους διαβήτη τύπου 1, βασισμένες σε σύγχρονα επιστημονικά δεδομένα .

2. Η μείωση των άμεσων και απώτερων επιπλοκών, η επίτευξη μέγιστου θεραπευτικού αποτελέσματος μέσω της συμμόρφωσης στη θεραπευτική αγωγή, η βελτίωση της ποιότητας ζωής του παιδιού και την ομαλή προσαρμογή του στην καθημερινότητα.

Διάρκεια Προγράμματος

Θεωρητικό Μέρος: 35 ώρες

Κλινικά Φροντιστήρια: 21 ώρες

	Θεματολογία Προγράμματος	Διάρκεια
24 Νοεμβρίου 2018: Σάββατο 10:00-12:00μμ	Σχολικός Νοσηλευτής – Ο ρόλος του στη Διαχείριση του Σακχαρώδους Διαβήτη Τύπου 1	2 ώρες ● Ο ρόλος και τα καθήκοντα του σχολικού νοσηλευτή στη διαχείριση του σακχαρώδους διαβήτη
24 Νοεμβρίου 2018: Σάββατο 12:00-15:00μμ	Εισαγωγή Στο Σακχαρώδη Διαβήτη Τύπου 1	3 ώρες ● Παθοφυσιολογία, Συμπτώματα, κριτήρια Διάγνωσης ● Ινσουλινοθεραπεία-Εντατικοποιημένο σχήμα
25 Νοεμβρίου 2018: Κυριακή 10:00-14:00μμ	Θεραπευτική Αντιμετώπιση	4 ώρες ● Ινσουλινοθεραπεία - Είδη Ινσουλινών – Τρόπος Δράσης ● Γλυκαιμικοί Στόχοι ● Σημασία Αποτελεσματικής Ρύθμισης ● Παράγοντες Απορρόφησης ● Παράγοντες Δραστηκότητας ● Συντήρηση Ινσουλινών ● Μεταφορά Ινσουλινών
30 Νοεμβρίου 2018: Παρασκευή 7:00-9:00μμ	Χορήγηση Ινσουλίνης	2 ώρες ● Τεχνική Ενέσεων Ινσουλίνης ● Αντλία Ινσουλίνης ● Σημεία Ενέσεων & Ανάγκη Εναλλαγής αυτών ● Λιποϋπερτροφίες, Λιποατροφίες
1 Δεκεμβρίου 2018: Σάββατο 10:00-2:00μμ	Μέτρηση Σακχάρου	4 ώρες ● Τεχνική Μέτρησης Σακχάρου ● Ερμηνεία, Συχνότητα, Καταγραφή Επιπέδων Σακχάρου ● Συντήρηση Μετρητών ● Συστήματα Συνεχούς Καταγραφής ● Flash Monitoring-Libre
2 Δεκεμβρίου 2018: Κυριακή 10:00-2:00μμ	Διατροφή στο Σχολείο	4 ώρες ● Διατροφή στο Σακχαρώδη Διαβήτη ● Ισοδύναμα Υδατανθράκων + Σχέση με τη Ινσουλινοθεραπεία ● Διατροφή σε ειδικές καταστάσεις στο σχολείο (κεράσματα/ εκδρομές)
7 Δεκεμβρίου 2018: Παρασκευή 5:00-7:00μμ	Διαχείριση Υπογλυκαιμίας στο Σχολείο	2 ώρες ● Ορισμός, αίτια, κλινικά σημεία & συμπτώματα ● Αντιμετώπιση ● Χορήγηση Γλυκαγόνης ● Σημασία Πρόληψης Υπογλυκαιμίας
7 Δεκεμβρίου 2018:	Διαχείριση Υπεργλυκαιμίας Στο Σχολείο	2 ώρες

Παρασκευή 7:00-9:00μμ		<ul style="list-style-type: none"> • Ορισμός, αίτια, κλινικά σημεία & συμπτώματα • Αντιμετώπιση • Μέτρηση Κετονών –Ερμηνεία Αποτελεσμάτων- Αντιμετώπιση • Σημασία Πρόληψης Υπεργλυκαιμίας- Διαβητικής Κετοξέωσης
15 Δεκεμβρίου 2018: Σάββατο 10:00-12:00μμ	Διαχείριση της Φυσικής Δραστηριότητας	2 ώρες <ul style="list-style-type: none"> • Φυσική Δραστηριότητα & Διαβήτης • Μετρήσεις Σακχάρου • Χορήγηση Ινσουλίνης • Πρόληψη Υπογλυκαιμίας • Διατροφή & Φυσική Δραστηριότητα
15 Δεκεμβρίου 2018: Σάββατο 12:00-2:00μμ	Διαχείριση της Ασθένειας	2 ώρες <ul style="list-style-type: none"> • Ασθένεια & Διαβήτης • Πυρετός • Διαρροϊκές Κενώσεις • Έμετοι • Πρόληψη/Αντιμετώπιση Αφυδάτωσης • Οξύ Κοιλιακό άλγος
15 Δεκεμβρίου 2018: Σάββατο 2:00-4:00μμ	Συσχέτιση με άλλα νοσήματα	2 ώρες <ul style="list-style-type: none"> • Συνοσηρότητα με άλλα αυτοάνοσα νοσήματα (πχ θυρεοειδής) • Πιθανές επιπλοκές & αντιδράσεις
16 Δεκεμβρίου 2018: Κυριακή 10:00-11:00μμ	Η Τεχνολογία στα χέρια των εκπαιδευτικών	1 ώρα <ul style="list-style-type: none"> • Οι αλλαγές τις τεχνολογίας σε μια 10ετία • Διαδικτυακές πηγές ενημέρωσης • Η συμβολή των μέσων κοινωνικής δικτύωσης • Εφαρμογές διαβήτη στα κινητά • Προοπτικές τις τεχνολογίας
16 Δεκεμβρίου 2018: Κυριακή 11:00-2:00μμ	Ψυχολογική Προσέγγιση/Υποστήριξη Παιδιού & Οικογένειας	3 ώρες <ul style="list-style-type: none"> • Ψυχοκοινωνικές επιπτώσεις του Σακχαρώδους Διαβήτη στο Παιδί & την Οικογένεια • Ψυχολογική Υποστήριξη Παιδιού & Οικογένειας στη Πρωτοδιάγνωση • Διαχείριση του χρόνιου νοσήματος • Πρόληψη και διαχείριση του κοινωνικού στιγματισμού & εκφοβισμού στο χώρο του σχολείου
12 & 13 Ιανουαρίου 2019: ΑΘΗΝΑ-ΘΕΣ/ΝΙΚΗ-ΚΡΗΤΗ Σάββατο 10:00-6:00μμ Κυριακή 10:00-3:00μμ	Κλινικό Φροντιστήριο - Διαδραστικό με συμμετοχή σχολικών νοσηλευτών Τεχνική Ενέσεων Ινσουλίνης-Μέτρηση Επιπέδων Γλυκόζης Αίματος Χορήγηση Γλυκαγόνης-Αντλία Ινσουλίνης	13 ώρες <ul style="list-style-type: none"> • Εξάσκηση των εκπαιδευόμενων στην τεχνική χορήγησης ενέσεων ινσουλίνης. • Εξάσκηση των εκπαιδευόμενων στην εναλλαγή των σημείων ενέσεων ινσουλίνης • Εξάσκηση των εκπαιδευόμενων στην τεχνική μέτρησης σακχάρου αίματος

		& κετονών ● Εξάσκηση των εκπαιδευόμενων στην έγκαιρη αναγνώριση και αντιμετώπιση των λιποατροφιών και λιποϋπερτροφιών ● Εξάσκηση στη λειτουργία της αντλίας ινσουλίνης (εταιρείες Medtronic κ Roche) ● Εξάσκηση στη χορήγηση γλυκαγόνης ● Εξάσκηση στη χρήση του Libre-Σύστημα συνεχούς καταγραφής (Abbott)
19 Ιανουαρίου 2019: ΑΘΗΝΑ 26 Ιανουαρίου 2019: ΘΕΣ/ΝΙΚΗ & ΚΡΗΤΗ Σάββατο 10:00-2:30μμ	Κλινικό Φροντιστήριο-Διαδραστικό με συμμετοχή νοσηλευτών, γονέων & παιδιών Κλινικά Σενάρια: Ινσουλινοθεραπεία, Διατροφή, Άσκηση, Υπογλυκαιμία, Υπεργλυκαιμία, Ειδικές Καταστάσεις (Ασθένεια, Εκδρομή, Κεράσματα)	4,5 ώρες ● Διαδραστική συζήτηση με τους γονείς για επίλυση παρερμηνειών και παραλήψεων αναφορικά με την εφαρμογή της ινσουλινοθεραπείας ● Κλινικά σενάρια αναφορικά την διατροφή με συμμετοχή των γονέων ● Κλινικά σενάρια αναφορικά τη διαχείριση της άσκησης & της ασθένειας με συμμετοχή των γονέων ● Κλινικά σενάρια αναφορικά με την διαχείριση της υπο/υπεργλυκαιμίας στο σπίτι. Αποσαφήνιση παραλήψεων και παρερμηνειών με την συμμετοχή των γονέων
20 Ιανουαρίου 2019: ΑΘΗΝΑ 27 Ιανουαρίου 2019: ΘΕΣ/ΝΙΚΗ & ΚΡΗΤΗ Κυριακή 10:00-1:30μμ	Κλινικό Φροντιστήριο-Διαδραστικό με συμμετοχή σχολικών νοσηλευτών & γονέων	3,5 ώρες ● Διαδραστική συζήτηση με τους γονείς υπό την καθοδήγηση των ψυχολόγων ● Κλινικά σενάρια αναφορικά με την διαχείριση ψυχοκοινωνικών ζητημάτων στην πρωτοδιάγνωση ● Κλινικά σενάρια αναφορικά με την διαχείριση ψυχοκοινωνικών ζητημάτων στο χώρο του σχολείου
	Αξιολόγηση Προγράμματος	1 ώρα ● Αξιολόγηση των επιμέρους θεματικών ενοτήτων ● Αξιολόγηση της επιστημονικής επάρκειας, διδακτικής εμπειρίας και μεταδοτικότητας των εισηγητών Αξιολόγηση των εποπτικών μέσων, των εκπαιδευτικών υποδομών και της τεχνικής υποστήριξης ● Αξιολόγηση της πληρότητας και παρουσίασης του επιμορφωτικού υλικού
	Αξιολόγηση Εκπαιδευόμενων	1 ώρα Αξιολόγηση των εκπαιδευόμενων με ερωτηματολόγιο

ΕΙΣΗΓΗΤΕΣ του Προγράμματος

- **ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ** : Παιδίατρος - Εξειδικευμένος στην παιδιατρική ενδοκρινολογία, Επιστημονικός Συνεργάτης της μονάδας Ενδοκρινολογίας, Μεταβολισμού και Διαβήτη της Α' Παιδιατρικής Κλινικής του Νοσοκομείου "Η Αγία Σοφία"
- **ΓΕΩΡΓΟΥΣΟΠΟΥΛΟΥ ΒΑΣΙΛΙΚΗ**: Νοσηλεύτρια ΠΕ, MSc, Εξειδικευμένη Νοσηλεύτρια Διαβήτη Ε.Κ.Π.Α, Α' Παιδιατρική Κλινική Πανεπιστημίου Αθηνών, Νοσοκομείο Παιδών "Η Αγία Σοφία"
- **ΔΑΣΚΑΛΑΚΗ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ**: Νοσηλεύτρια ΠΕ, Παιδιατρική Κλινική Παιδών "ΜΗΤΕΡΑ"
- **ΔΟΥΚΑ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ**: Κλινική Ψυχολόγος, Μ.Α., Συστημική - Οικογενειακή Ψυχοθεραπεύτρια, Σύμβουλος Τοξικοεξάρτησης
- **ΖΟΥΛΙΑ ΑΝΝΑ**: Νοσηλεύτρια ΤΕ, MSc, Εξειδικευμένη Νοσηλεύτρια Διαβήτη Ε.Κ.Π.Α,
- **ΚΑΝΤΡΕ ΑΜΠΑΣ**: Παιδίατρος – Διαβητολόγος, Επιστημονικός Συνεργάτης του Παιδιατρικού Κέντρου Αθηνών "ΙΑΤΡΙΚΟ ΑΘΗΝΩΝ"
- **ΚΑΡΙΠΙΔΟΥ ΜΕΛΙΝΑ**: Κλινικός Διαιτολόγος- Διατροφολόγος
- **ΚΕΦΑΛΑΣ ΝΙΚΟΣ**: Παιδίατρος –Ενδοκρινολόγος ,Επιστημονικός Συνεργάτης Διαβητολογικού Ιατρείου Παιδών "ΜΗΤΕΡΑ"
- **ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΚΗ ΕΥΑΝΘΙΑ**: Νοσηλεύτρια ΠΕ, MSc, PhD, Προϊσταμένη Γραφείου Εκπαίδευσης "ΜΗΤΕΡΑ"
- **ΛΑΝΤΙΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ**: RD MSc, Κλινικός Διαιτολόγος- Διατροφολόγος, Εξειδικευμένος στην Εφηβική Παχυσαρκία & Μεταβολισμό
- **ΛΟΥΒΑΡΗ ΒΑΣΙΛΙΚΗ**: Νοσηλεύτρια ΤΕ, Εξειδικευμένη Νοσηλεύτρια Διαβήτη Ε.Κ.Π.Α, _
- **ΜΑΜΟΥΛΑΚΗΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ**: Παιδίατρος – Διαβητολόγος , Διευθυντής Παιδιατρικής Κλινικής του Νοσοκομείου "ΠΑΓΝΗ"
- **ΜΑΝΕΑ ΣΟΦΙΑ**: Πρόεδρος της «Π.Ε.Α.Ν.Δ.»
- **ΜΑΤΖΙΟΥ ΒΑΣΙΛΙΚΗ**: Καθηγήτρια Τμήματος Νοσηλευτικής, Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών
- **ΜΗΤΩΣΗ ΝΙΚΟΛΗ**: Νοσηλεύτρια ΠΕ, MSc, Εξειδικευμένη Νοσηλεύτρια Διαβήτη "King's College of London"
- **ΜΠΑΡΤΣΟΚΑΣ ΧΡΗΣΤΟΣ**: Παιδίατρος –Ομότιμος Καθηγητής Παιδιατρικής Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, Διευθυντής Παιδιατρικής Κλινικής "ΙΑΤΡΙΚΟ ΑΘΗΝΩΝ"
- **ΞΕΝΙΟΥ ΦΡΑΤΖΕΣΚΑ**: Νοσηλεύτρια ΠΕ, MSc, Εξειδικευμένη Νοσηλεύτρια Διαβήτη Ε.Κ.Π.Α, Παιδιατρική Κλινική Παιδών "ΜΗΤΕΡΑ"
- **ΠΑΝΟΥ ΕΒΕΛΙΝΑ**: Παιδοενδοκρινολόγος- Διαβητολόγος, Επιστημονικός Συνεργάτης της Μονάδας Ενδοκρινολογίας, Μεταβολισμού και Διαβήτη της Α' Παιδιατρικής Κλινικής, Ιατρικής Σχολής ΕΚΠΑ
- **ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΑΡΙΝΑ**: Νοσηλεύτρια ΠΕ, MSc, Εξειδικευμένη Νοσηλεύτρια Διαβήτη Ε.Κ.Π.Α, Παιδιατρική Κλινική Παιδών "ΜΗΤΕΡΑ"
- **ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΙΔΗΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ**: Παιδίατρος –Ενδοκρινολόγος , Επίκουρος Καθηγητής Παιδιατρικής – Παιδιατρικής Ενδοκρινολογίας της Α' Παιδιατρικής Κλινικής του Ιπποκράτειου Νοσοκομείου Θεσσαλονίκης
- **ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΙ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΩΝ ΕΤΕΙΡΕΙΩΝ**